

*Щирська Ольга Василівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування;
Іскра Сергій Валентинович,
аспірант,
Національна академія статистики обліку та аудиту*

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК ПРЕВЕНТИВНА МІРА ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ

Стабільність державної економіки не завжди являється запорукою впевненості та захисту від стратегічних і ділових ризиків. Тим самим жоден інститут економіки не може передбачити економічну кризу та дати поради як бути готовим до неї. Здатність ідентифікувати та керувати ризиками є важливим елементом економічної системи, зокрема системи управління. Саме тому все частіше можна почути про ризик-орієнтований підхід до проведення внутрішнього аудиту з метою належного управління ризиками. Але, даний підхід широко застосований у фінансовому секторі та приватному бізнесі, запроваджується в державному секторі обмежено і обережно, хоча саме системи управління державними фінансами є дуже уразливою до різноманітних ризиків.

Отже, чи можливо та як застосувати ризик-орієнтований підхід у державному секторі?

Належне планування внутрішнього аудиту суттєво сприяє досягненню головної мети (місії) та цілей внутрішнього аудиту – «збільшувати та зберігати вартість організації шляхом надання ризик-орієнтованих й об'єктивних аудиторських послуг, консультацій та професійної думки» [1].

Визначаючи головні завдання роботи служби внутрішнього аудиту в розрізі інформативного наповнення рішень апарату менеджменту установи, окреслимо основні з них. Забезпечення зваженими, об'єктивними, неупередженими висновками та рекомендаціями щодо проведених заходів контролю, які сприятимуть зростанню ефективності та результативності роботи системи внутрішнього контролю, адекватності та своєчасності відображення в обліку процесів діяльності, допоможуть оптимізувати процеси управління ризиками та удосконалити систему управління в цілому.

Зауважимо, оцінка системи внутрішнього контролю не є метою внутрішнього аудиту, зважаючи на обмеженість ресурсів що не дає можливості якісно приділити увагу всім об'єктам аудиту. Таким чином, завдання внутрішнього аудиту мають бути націлені на вивчення найбільш важливих сфер діяльності для ефективного управління державним органом.

Ризик орієнтований підхід до проведення внутрішнього аудиту передбачає здійснення планування, обов'язковими елементами якого є визначення цілі завдання внутрішнього аудиту і ризиків, що повинні бути покриті. Постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня

2011 р. № 1001» від 12 грудня 2018 р. № 1062 в редакції від 27.04.2019 чітко прописано, що одним із принципів внутрішнього контролю є: «розмежування внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту – внутрішній аудит здійснюється для оцінки функціонування системи внутрішнього контролю в установі, надання рекомендацій щодо її поліпшення без безпосереднього здійснення заходів з організації внутрішнього контролю, управління ризиками і прийняття управлінських рішень про управління фінансовими та іншими ресурсами» [2].

У разі якщо керівник служби внутрішнього аудиту збирається здійснювати діяльність дотримуючись Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту, він повинен враховувати той факт що до використання такого підходу в своїй роботі є чіткі вимоги що прописані саме в цих стандартах.

А саме:

- в першу чергу керівник служби внутрішнього аудиту повинен розробити ризик-орієнтований план для визначення функцій внутрішнього аудиту які є пріоритетнішими та відповідають цілям організації ;
- розробити перелік завдань та функцій внутрішнього аудиту які повинні базуватись на документально оформленій оцінці ризиків;
- використовуючи ризик-орієнтований систематичний та послідовний підхід внутрішній аудит повинен сприяти ефективній оцінці та вдосконаленню процесів корпоративного управління, управління ризиками й контролю в компанії;
- при плануванні аудиторської перевірки внутрішні аудитори повинні враховувати усі суттєві ризики що пов'язані з діяльністю об'єкта а також методу запобігання або утримання ризиків на прийнятному рівні;
- обов'язково повинна проводитись попередня оцінка ризиків та враховуватись результати цієї оцінки при проведенні аудиту.

Інститут внутрішніх аудиторів дає наступне визначення ризик-орієнтованому підходу внутрішнього аудиту – це методологія, яка поєднує внутрішній аудит із загальною системою управління ризиками відповідної організації.

Підхід до визначення ризиків буде відрізнятися, якщо керівником установи не запроваджено діяльність з управління ризиками на послідовній та структурованій основі. У таких випадках працівники підрозділу внутрішнього аудиту самостійно визначають події, які призводять до виникнення ризиків, проводять оцінку ризиків щодо ймовірності їх виникнення та впливу на досягнення цілей діяльності установи. Така робота є набагато складнішою та вимагає більше часу, ніж аналіз системи управління ризиками, запровадженої в установі [3].

Використовуючи даний підхід в державному секторі слід зауважити що при оцінці ризиків та плануванні роботи внутрішнього аудиту з даним підходом слід враховувати не тільки внутрішні ризики що є загальними, наприклад природними, побутовими або соціально-політичними, але й регіонально-економічний ризик що впливає на роботу окремих державних установ і, в свою чергу, являється «двигуном» певного регіону.

На нашу думку, яскравим прикладом для визнання необхідності впровадження ризик-орієнтованого підходу в роботі внутрішнього аудиту

державного сектора є пандемія викликана респіраторним захворюванням Sars Cov-19 яка в свою чергу дала старт новій світовій кризі та похитнула економіки навіть найрозвинутіших країн світу.

Підсумовуючи вищевказане ми можемо спостерігати що все частіше методи управління, запобігання ризиків та збільшення ефективності які діють в бізнес середовищі можуть бути дуже доречними якщо їх імплементувати в державний сектор. Даний крок дозволить сформувати превентивну модель в боротьбі не тільки з ризиками але й з кризами а також перезавантажити застарілу систему в розрізі внутрішнього аудиту та контролю. Саме тому досягнення даної реформи в державному секторі потребує чіткого рішення Кабінету міністрів України, яке запровадить розробку нових стандартів внутрішнього аудиту в державному секторі або імплементує вже діючі які допомагають бізнес середовищу підвищувати свою ефективність за рахунок ризик-орієнтованого підходу у внутрішньому аудиті.

Список використаних джерел

1. Інститут внутрішніх аудиторів України. URL: https://iia-ua.org/?page_id=212
2. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-п?find=1&text=внутрішній+аудит#Text>
3. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/5__Методичний_посібник_Ризик-орієнтоване_планування_діяльності_з_внутрішнього_аудиту.pdf

*Юрченко Олександр Анатолійович,
кандидат економічних наук, доцент кафедри
обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Важливим питанням в роботі бухгалтера є організація документообігу всіх господарських операцій, що здійснюються на підприємстві. Під бухгалтерським документом слід розуміти документ певної форми і змісту, що містить інформацію про господарську операцію та юридично підтверджує факт її здійснення або розпорядження на право її проведення [5].

Інтенсивний розвиток цифрової економіки в Україні призвів до виникнення нового об'єкту бухгалтерського обліку, зокрема, цифрових фінансових активів (далі – ЦФА). Звідси виникає проблема у забезпеченні спеціального документообігу ЦФА на підприємстві, здатного функціонувати в рамках цифрової економіки. Постає питання у встановленні єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та